

Datum

2023-04-12

Vår referens

Paulina Franzén

Utvecklingssamordnare

paulina.franzen@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Revidering av riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser för barn och unga ASN-2022-19717

Sammanfattning

I ärendet lämnar arbetsmarknads- och socialförvaltningen förslag på reviderade riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser till barn och unga. Strukturen från de tidigare riktlinjerna har bibehållits. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen gör mindre justeringar i innehållet, framför allt av redaktionell karaktär. En mer omfattande revidering bedöms behövas genomföras i samband med införandet av en ny socialtjänstlag som väntas 2025. De reviderade riktlinjerna föreslås träda i kraft 1 juni 2023.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden fastställer *Arbetsmarknads- och socialnämndens riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser till barn och unga* samt att de börjar gälla den 1 juni 2023.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden upphäver från och med 1 juni 2023 de tidigare fastställda *Arbetsmarknads- och socialnämndens riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser till barn och unga*.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse Revidering av riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser för barn och unga
- Förslag - Arbetsmarknads- och socialnämndens riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser till barn och unga
- Arbetsmarknads- och socialförvaltningens riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser till barn och unga 2020

Beslutsplanering

ASN beredning 2023-04-05

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2023-04-12

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2023-04-26

Beslutet skickas till

[Här skriver du vem beslutet ska skickas till efter att protokollet är justerat, ange funktion eller

organisation. Uppgifterna överförs till protokoll och protokollsutdrag. I fliken expediera till, på ärendekortet, anger du fullständiga uppgifter som exempelvis e-postadress, som en information till nämndsekreteraren . Om beslutet inte ska expedieras, kan denna text och rubrik tas bort.]

Ärendet

Arbetsmarknads och socialnämnden har enligt beslut av kommunfullmäktige 2017-06-21 (STK-2017-501) ansvar för riktlinjerna. Arbetsmarknads- och socialnämnden har reviderat riktlinjerna vid två tillfällen; 2017-11-14 samt 20-11-19. Revideringarna har inneburit mindre korrigeringar eller redaktionella ändringar och har inte påverkat innehållet i riktlinjerna.

Förvaltningens överväganden

I samband med den årliga översynen av styrdokument beslutade nämnden 2022-06-21 att *Arbetsmarknads- och socialnämndens riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser gällande barn och unga* ska revideras under 2023 (ASN-2022-7715).

I denna revidering gör förvaltningen mindre ändringar, i likhet med tidigare år. Förutom redaktionella ändringar görs revideringar kring exempelvis planer och överenskommelser som tillkommit eller tagits bort, hänvisningar till lagstiftning som ändrats eller andra justeringar som bedömts nödvändiga för att spegla förändringar kring förvaltningens arbete. Flera lagförslag och statliga utredningar väntas komma under de närmaste åren, däribland en utredning gällande barn i samhällsvård (S 2021:06). En ny socialtjänstlag förväntas träda i kraft 2025. Mer omfattande ändringar i innehållet av riktlinjerna behöver göras i samband med det.

Förvaltningen har inhämtat synpunkter från samtliga verksamhetsavdelningar samt avdelningen hållbarhet, kvalitet och nämnd. Förvaltningen har gått igenom aktuella eller tillkomna ändringar i relevant lagstiftning och styrdokument.

Förslag om revidering

Nedan redogörs för revideringar som rör innehållet i riktlinjerna. Redogörelsen följer riktlinjens struktur med rubrik och sidhänvisning till de nya riktlinjerna om inget annat anges, under vilken den föreslagna ändringen beskrivs. Ändrade texter och formuleringar markeras i rött.

Ändringar av redaktionell karaktär redovisas inte, exempelvis ord och texter som har bytts ut, lagts till eller flyttats utan att det ändrar riktlinjernas innebörd. Syftet med sådana ändringar har varit att göra riktlinjerna mer överskådliga och tydliga, samt för att i vissa fall harmoniera bättre med riktlinjerna för övriga verksamhetsområden.

s. 3 Beskrivning av riktlinjen

Avsnittet har justerats för att harmoniera med förvaltningens dokumentmall för riktlinjer, som inte använts tidigare. Justeringar har också gjorts för att harmoniera med upplägget i riktlinjerna för missbruk och beroende. Stycken har flyttats och i vissa fall redigerats. Ändringar av innehållsmässig karaktär redovisas nedan.

På s. 3 fjärde stycket; hänvisningen till specifika föreskrifter och allmänna råd samt handböcker ersätts med en generell hänvisning till nationella styrdokument i ett omarbetat stycke. Syftet är att göra riktlinjen mindre sårbar för förändringar. Informationen om specifika styrdokument finns att tillgå på andra ställen.

Socialstyrelsen förtydligar i föreskrifter och allmänna råd hur socialtjänsten ska arbeta utifrån ovan angivna lagar. Vidare har Socialstyrelsen tagit fram olika former av kunskapsstöd för socialtjänstens personal vilka används som vägledning och stöd i arbetsmarknads- och socialförvaltningen.

Ersätter

Socialstyrelsen förtydligar i föreskrifter och allmänna råd hur socialtjänsten ska arbeta utifrån ovan angivna lagar; Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (2014:5) om handläggning av ärenden som gäller barn och unga (SOSFS 2014:6), om socialnämndens ansvar för barn och unga i jourhem, familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende (SOSFS 2012:11), om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39) samt allmänna råd om tillämpningen av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (SOSFS 1997:15). Vidare har Socialstyrelsen tagit fram olika former av kunskapsstöd för socialtjänstens personal vilka används som vägledning och stöd i arbetsmarknads- och socialförvaltningen.

s. 4 andra stycket; hänvisningen till nämndens indikatorer kopplat till KF-målen tas bort. Den har blivit inaktuell med anledning av nya anvisningar från stadskontoret. Ett stycke om förvaltningens arbete med verksamhetsplaner som har följt på tas bort då det bedöms överflödigt och inte står i övriga verksamhetsområdes riktlinjer. Kvarvarande hänvisning till budget och kommunfullmäktigemål slås samman med hänvisning till nämndens reglemente, som flyttats från annan placering i avsnittet.

Regler och ansvarsområden för arbetsmarknads- och socialnämnden finns i nämndens reglemente som beslutas av kommunfullmäktige.¹ I arbetsmarknads- och socialnämndens budget anges vilka kommunfullmäktigemål som nämnden ansvarar för att uppnå tillsammans med andra nämnder.

Ersätter

I arbetsmarknads- och socialnämndens budget anges vilka kommunfullmäktige mål som nämnden ansvarar för att uppnå tillsammans med andra nämnder. Nämnden har också antagit indikatorer som visar hur nämnden ska bidra till att uppnå kommunfullmäktigemålen.

Övriga riktlinjer och planer

s. 4 i nuvarande riktlinjer; rubrik och avsnitt tas bort i sin helhet då hänvisningar till styrdokument görs på relevanta ställen i riktlinjen.

¹ [Reglemente för arbetsmarknads- och socialnämnden \(sharepoint.com\)](#)

s.4 Målgrupp

Justering av målgruppens ålder från 0–21 till 0–20, för att harmonisera med gällande lagstiftning. Det innebär inte någon ändring i sak då båda intervallen syftar på barn och unga fram till dess att de fyller 21 år.

Målgruppen är barn och unga mellan 0–20 år som far illa eller riskerar att fara illa, och som genomgår utredning eller får insatser enligt SoL eller LVU. Målgruppen omfattar även dessa barns och ungas vårdnadshavare och föräldrar, samt de uppdragstagare som utför insatser.

s.5 Kvalitet

På s. 5 tredje stycket; omformulering för att överensstämma med Socialstyrelsens ändrade hänvisning till definitionen av kvalitet;

I 3 kap. 3 § SoL, ställs det krav på att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. **Av förarbetena framgår att det är svårt att bedöma och definiera kvalitet i socialtjänstens olika verksamheter. Vad som är god kvalitet låter sig inte fastställas på ett entydigt och objektivt sätt. Socialstyrelsen använder ofta sex vedertagna dimensioner för att beskriva kvalitet i socialtjänsten som är ändamålsenliga och relevanta för arbetsmarknads- och socialnämnden.**

ersätter

SoL framgår att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras. **Socialstyrelsen har tagit fram en modell för kunskapsstyrning som beskriver metoder för att systematiskt utveckla, följa upp och utvärdera socialtjänsten. Modellen utgår från de mål och krav som ställs på socialtjänsten i lagstiftningen. Socialstyrelsen lyfter fram sex egenskaper eller dimensioner som en god kvalitet i socialtjänsten ska innehålla.**

s.6 Definitioner

På s. 6 stycket Ung; åldershänvisningen 13–25 år tas bort. Detta åldersintervall är bara ett av flera som förekommer för att beskriva gruppen unga i allmänhet och är inte formaliserat i exempelvis lagstiftning.

Begreppet ung används för att beteckna barn eller vuxna (det vill säga personer över 18 år) som befinner sig mellan barndom och vuxenliv. **Definitionerna varierar, men avser oftast personer upp 13–25 år.**

s.6 Kunskapsbaserad verksamhet - Den bästa tillgängliga kunskapen

På s. 7 näst sista och sista stycket; omformuleringar för ett tydligare språk.

På s. 7 nästa sista stycket; benämningen **arbetssättet** Barnets behov i centrum (BBIC) ersätter benämningen **dokumentationssystem**, i enlighet med Socialstyrelsens terminologi. BBIC nämns på fler ställen i riktlinjerna och samma ändring görs där.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen får också kunskap genom att systematiskt dokumentera barnens behov. Kunskap erhålls också genom systematisk dokumentation av barnens behov. En systematisk individuell uppföljning utifrån tydliga uppdrag med mätbara mål till utförarna av insatserna är en förutsättning för att få kunskap om målgruppen ~~på aggregerad nivå~~, samt om insatsernas resultat. I arbetsmarknads- och socialförvaltningen sker dokumentation och uppföljning i enlighet med **arbetssättet** Barns Behov i Centrum (BBIC). BBIC bygger i sin tur på Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation samt om handläggning av ärenden som rör barn och unga.

Barn och unga som är placerade i dygnsvård är en särskilt utsatt grupp med ökade risker för psykisk och fysisk ohälsa. Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn och unga som placeras utanför det egna hemmet. **Denna grupp följs därför upp särskilt varje år. på aggregerad nivå.**

s. 8 Kunskapsbaserad verksamhet - De professionellas expertis

På s.8 ersätts sista stycket under denna rubrik med ett omformulerat eftersom Socialstyrelsen har ändrat sin beskrivning av en kunskapsbaserad verksamhet.

Den professionelle behöver, tillsammans med individen, bedöma om en viss insats kommer att fungera för just den här personen. Denna bedömning beaktar bästa tillgängliga kunskap, om de insatser och åtgärder som är aktuella i ljuset av individens situation, till exempel praktiska förutsättningar att delta i en insats och individens önskemål och erfarenheter.

ersätter

I kompetensen ingår även empatisk förmåga, skicklighet att utreda och identifiera barnets eller den unges behov och att kritiskt värdera information. Personalen behöver ha en förmåga att balansera och integrera all information inför beslutsfattandet och i insatser, som sker i samråd med barnet och dess vårdnadshavare. Personalen som arbetar med insats behöver en fördjupad kompetens kring socialt förändrings- och behandlingsarbete, relevanta metoder och arbetssätt samt samverkan med privat och professionellt nätverk.

s. 8 Kunskapsbaserad verksamhet - De enskildas situation, erfarenheter och önskemål

Nuvarande andra och fjärde stycket slås samman till ett nytt stycke som inleder s. 9 medan nuvarande tredje stycket tas bort. Bedömningen är att detaljerade beskrivningar av *hur* synpunkter ska inhämtas inte bör ingå i riktlinjer, då förvaltningen kan behöva göra förändringar i arbetssätt och verktyg. Riktlinjen reglerar *att* förvaltningen ska inhämta synpunkter.

När det gäller barn och unga finns det särskilda utmaningar, då de är i en utsatt position och beroendeställning till både sina vårdnadshavare och andra vuxna som de möter, exempelvis socialsekreteraren. Barn och unga som genomgår utredning eller får insatser från arbetsmarknads- och socialförvaltningen ska ges möjlighet att lämna synpunkter. Kunskap om synpunkter och erfarenheter kan också behöva inhämtas från idéburna organisationer som representerar målgruppen eller deras närstående. Inhämtande av synpunkter och erfarenheter från barn och unga sker på olika sätt; enkäter, intervjuer, fokusgrupper och genom att använda så kallad tjänstedesign.

ersätter

När det gäller barn och unga finns det särskilda utmaningar, då de är i en utsatt position och beroendeställning till både sina vårdnadshavare och andra vuxna som de möter, exempelvis socialsekreteraren. Inhämtande av kunskap om synpunkter och erfarenheter från barn och unga på verksamhetsnivå sker på olika sätt. Den årliga nationella brukarenkäten riktar sig till personer från 13 år och uppåt. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ska erbjuda en digital enkät till alla barn och ungdomar i åldrarna 6–17 år, och i vissa fall lägre åldrar om det bedöms lämpligt, i samband med att en utredning enligt 11:1 SoL med stöd av 11:2 SoL avslutas. Barn som får insatser från arbetsmarknads- och socialförvaltningen ska också ges möjlighet att lämna synpunkter genom digitala enkäter.

Familjehemsplacerade barn ska årligen erbjudas möjligheten att lämna åsikter om sin vård i digital form. Åsikterna sammanställs i aggregerad form för att utveckla vården.

Andra sätt att inhämta kunskap och synpunkter från enskilda och från idéburna organisationer som representerar målgruppen eller deras närstående är enkäter, intervjuer, fokusgrupper och att använda så kallad tjänstedesign.

På s.9 andra stycket; tillägg i form av en hänvisning till Malmö stads hemsida för synpunkter och klagomål;

Därutöver inhämtas löpande enskilda synpunkter och klagomål systematiskt via sidan Synpunkter och klagomål på vård, omsorg och stöd på Malmö stads hemsida.

s. 10 Säker och jämlik vård - Jämställd och jämlik vård

På s.10, sista stycket; omformulering för att överensstämja med ändrad beskrivning av Socialstyrelsen gällande jämlik vård och omsorg. Hänvisning till strategiska utvecklingsplaner tas bort då de är inaktuella. Tillägg görs i form av hänvisning till Malmö stads policy för mänskliga rättigheter² som har ersatt de tidigare utvecklingsplanerna;

I diskrimineringslagen finns bestämmelser om förbud mot diskriminering inom socialtjänsten med mera.³ Verksamheten ska bedrivas med mänskliga rättigheter som grund och utgå från principen om icke-diskriminering. Malmöbornas rätt till inflytande, självbestämmande och integritet ska respekteras. Ett likvärdigt, jämlikt och jämställt bemötande ska säkerställas i

² [Policy för mänskliga rättigheter \(malmo.se\)](https://www.malmo.se/Policy-för-mänskliga-rättigheter)

³ [Diskrimineringslag \(2008:567\) Svensk författningssamling 2008:2008:567 t.o.m. SFS 2022:848 - Riksdagen](https://www.riksdagen.se/om-riksdagen/om-rattslagstiftningen/lagstiftning/2008-2009/2008-2009-567-t.o.m.-SFS-2022-848)

utförandet av verksamheten. Detta framgår av Malmö stads policy för mänskliga rättigheter.

Ersätter

I diskrimineringslagen finns bestämmelser om förbud mot diskriminering inom socialtjänst med mera. Malmö stad har strategiska utvecklingsplaner för arbetet mot diskriminering¹⁰ och för jämställdhetsintegrering.

Målet är att alla verksamheter i Malmö stad ska arbeta för likvärdig verksamhet, service och bemötande, likvärdig myndighetsutövning och fördelning av resurser samt jämställd fördelning av makt och inflytande till alla vuxna, barn och unga.

s. 18 Individanpassad vård

På s 18, tredje stycket; tillägg i beskrivningen av målgruppens behov för att tydliggöra att även faktorer i barnets familj och miljö är av betydelse.

Barnens och familjernas behov och bekymmer är ofta komplexa och varierande. Socialtjänstens insatser ska kunna motverka riskfaktorer och stärka skyddsfaktorer inom alla områden i barnets liv; hälsa, utbildning, känslor och beteende samt sociala relationer. Även områden i barnets familj och miljö kan utgöra riskfaktorer, exempelvis ekonomiska svårigheter eller problem med boendet. Det ställer höga krav på kompetensen och förutsättningarna i verksamheten att utforma flexibla insatser som matchar barnets behov.

s. 19 Individanpassad vård - Barn som utsätts för eller bevittnar våld

Ett nytt avsnitt läggs till med egen rubrik *Barn som utsätts för eller bevittnar våld* för att särskilt belysa målgruppen. Hänvisning till Malmö stads plan *Fri från våld – en gemensam angelägenhet*, som antogs 2022. Målgruppen har tidigare endast nämnts i ett sammanfattande stycke kring olika behov och problem som barn och unga kan ha.

Barn som utsätts för eller bevittnar våld

Barn har rätt att vara fri från våld och att själva bestämma över sina kroppar. Samhället har ett ansvar att skydda barn och vuxna som är utsatta eller riskerar att bli utsatta för våld och förtryck. Konsekvenser av våld och förtryck drabbar främst den som utsätts. Även den som använder våld, anhöriga och samhället påverkas av våldets konsekvenser. Bland annat visar forskning att barn och vuxna som är utsatta för våld i hemmet löper större risk att utsättas även i andra miljöer.

Förvaltningen erbjuder stöd och insatser till barn som utsätts för eller bevittnar våld samt till de som utövar våld, i samverkan med andra aktörer såsom hälso- och sjukvården, polisen och rättsväsendet för att dessa personer ska få det skydd och stöd de behöver.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ska arbeta enligt den av kommunfullmäktige beslutade planen *Fri från våld – en gemensam angelägenhet 2022-2026*¹

s.19 Individanpassad vård – Hälsa och utbildning

Tredje stycket; hänvisningen till lag och rutiner för hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens samverkan kring hälsoundersökningar av placerade barn ändras till en hänvisning till avsnittet *Tillgänglig vård och insatser - Barn i dygnsvård*.

Utredning och insatser när det gäller hälsa och skolgång behöver ske i samverkan med hälso- och sjukvården och skolan. I kärnprocessen samt inom ramen för arbetssättet BBIC finns vägledning och stöddokument för hur detta kan gå till. Socialtjänsten och regionerna ansvar enligt lag samt gällande rutiner framgår under avsnittet *Tillgänglig vård och insatser – Barn i dygnsvård* ~~är skyldiga enligt lag att säkerställa att ett barn eller en ung person mellan 18–20 år som placeras får sina hälso- och sjukvårdsbehov utredda och tillgodosedda, såväl vad gäller fysisk som psykisk hälsa. Region Skåne och Kommunförbundet Skåne har utarbetat rutiner för hur hälso- och sjukvården och socialtjänsten ska samverka kring genomförandet av sådana hälsoundersökningar.~~⁴ En hälsoundersökning kan initieras även avseende barn som är aktuella för utredning eller annan insats än dygnsvård, om det bedöms finnas behov av att klarlägga barnets behov av hälso- och sjukvård samt säkerställa att de tillgodoses.

S.20 Effektiv vård

På s.20 i rubriken ersätter ordet **vård** ordet **verksamhet**, för att följa texten i avsnittet samt rubriksättningen i riktlinjerna för stöd, myndighetsutövning och insatser gällande missbruk och beroende.

På s.20 första stycket; tillägg för att förtydliga förvaltningens ansvar för intern samverkan och samordning kring insatser till enskilda.

Effektiv vård innebär att tillgängliga resurser utnyttjas på bästa sätt för att nå uppsatta mål. En effektiv vård innebär också att uppmärksamma det enskilda barnets hela livssituation. Samarbete och samverkan med professionellt och privat nätverk är viktigt för att möjliggöra en helhetssyn på barnet och dess villkor och detta ska alltid ske med utgångspunkt i barnets rättigheter, behov och intressen. **Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ska även samverka internt och samordna insatserna till en enskild eller en familj som har kontakt med flera verksamheter.**

s.21 Samverkan

Hänvisningen på s.19 i nuvarande riktlinjer gällande överenskommelsen *Trygg och säker stad 2017–2022* tas bort då överenskommelsen upphört att gälla. Framtagande av en ny överenskommelse mellan Malmö stad och polisen pågår, i samordning av stadskontoret. Den kommer inte att hinna beslutas innan dessa riktlinjer antas av arbetsmarknads- och socialnämnden.

s.22 första stycket; **polisen och barn- och ungdomspsykiatrin** läggs till som deltagare i Samverkan

⁴ <https://vardgivare.skane.se/kompetens-utveckling/sakkunnigrupper/barnhalsovard/halsundersokning-pa-begaran-av-socialtjansten>

barn och unga i Malmö (SBUM). Polisen har deltagit i SBUM sedan start medan barn- och ungdomspsykiatrien tillkommit sedan nuvarande riktlinje reviderades senast.

Barnperspektiv

Riktlinjerna för stöd, myndighetsutövning och insatser syftar till att arbetsmarknads- och socialförvaltningens arbete ska säkerställa att barn får det stöd de har rätt till. Aktuell revidering innebär inte några förändringar ur ett barnrättsperspektiv.

Jämställdhetsperspektiv

Riktlinjerna för stöd, myndighetsutövning och insatser syftar till att arbetsmarknads- och socialförvaltningens arbete ska säkerställa att kvinnor och män, flickor och pojkar får det stöd de har rätt till. Aktuell revidering innebär inte några förändringar ur ett jämställdhetsperspektiv.

Ekonomiska konsekvenser

Aktuell revidering medför inte några ekonomiska konsekvenser.

Ikraftträdande och uppföljning

De reviderade riktlinjerna träder i kraft 1 juni 2023. Uppföljning och revidering ska ske senast 2024-12-31.

Ansvariga

Madeleine Moberg Enhetschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef